

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

-6-

"Οχ! τί ἀπελπισμένα τὰ λόγια σου, Κωστή μου, τί τρομερά! Τί κραυγή πού είναι ἡ δική σου!

"Ἦλιε μου, σά σὲ διοῦμε, στερνὴ μας φορὰ, νὰ βασιλέψης, ἡ ζωὴ μας, προοιῦ φύγη, ὀλόθρια θανά σσηκαθῆ νὰ φρονιάξῃ καὶ νὰ σκούξῃ. Γιατί, μὰ γιατί νὰ τελειώσῃ; Τί χαρῆκαμε; τί καλὸ εἶδαμε σὶὸν κόσμο; Ἀγαπηθήκαμε οἱ δύο μας μὲ μιὰ δύναμη, πὸν καὶ τὰ θουὰ δὲν τὴν ξαίρουνε. Τοῦ κάκου! Τοῦ κάκου! Δὲν ἤπιαμε ποτέσ παρὰ φαριμάκι, φαριμάκι πικρό. Μισομὸς καὶ λαχτάρα, δάκρια κι ἀπελπισιὰ, νὰ τί φάγαμε, τί ποιοιήκαμε. Χαλασὸς, ἔτοι νὰ ζούμα, χωρὶς ἐμένα εὐὸ, ἐγὼ χωρὶς ἐσένα. Καὶ τώρα! καὶ τώρα! Στὸ μάθρο τὸ σκοιάδι πὸν μᾶς πλακώνει καὶ τοὺς δύο, δὲν μπόρεσε νὰ σιράφῃ τὸ φῶς πὸν μέσα μας εἶχαμε, πὸν θὰ χυνότανε σὶὸν κόσμο γύρω γύρω, πὸν μὲ τὴν ἀχιτιά του θάναγαλλιόζανε τὰ παιδιὰ, οἱ ἄντρες κ' οἱ γυναῖκες. Τί δὲ θὰ κάναμε, τί δὲ θὰ κατορθώναμε οἱ δύο μας μαζί, μὲ τὴν ἀγάπη, τί θάματα, τί μεγάλα, τί θεόλαμπρα! Πάνε ἔλα τώρα χαμένα, θουλιασμένα, γρημισμένα, βασιλεμένα. Πῶς νὰ τὸ συλλογιόσῃ καὶ νὰ μὴ φωνιάξω καὶ νὰ μὴ βλαστημῶ καὶ νὰ μὴ σκούξω; . . .

"Αχ! ἦλιε μου, ἦλιε μου εὐὸ αἱματοβαμμένη! . . .

Κωστή, φοβερὸ τὸ σκούξιμό σου. Ἀγάπη μου, νὰ πεθάνω ἀπὸ τὴν ἀγάπη πὸν σου ἔχω, ἐμένα μοῦ ἔρχεται οἶον παράδεισος. Δὲ θὰ λυπηθῶ τὴ ζωὴ μου.

"Οχτὼ καὶ τριάντα πέντε τὸ βράδι.

Περίφημη ἀπόψε δὲν εἶμαι, σὲ δεβαιώνω. Θαρρῶ μάλιστα πὸς ἔχω καὶ λίγη θέρη. Λογαριάζω νὰ πάρω τώρα τώρα καὶ κινίνο. Μὰ δὲν πρέπει νάνη-συχῆς. Νομίζω πὸς εἶναι ἀπὸ τὴν κούραση, ἀπὸ τὴ λύπη, μὰ ἴσως κι ἀπὸ τὰ νέβρα. Τάγαπητό σου τὸ γράμμα, πὸν ἔπον κι ἄν εἶναι θὰ φτιάσῃ, θὰ μὲ καταπραῖνῃ, θὰ μοῦ κάμῃ καλό. Τὸ προσμένω μὲ λαχτάρα τρελή. . . κ' ἴσια ἴσια. Νά κι ὁ δούλος πὸν μοῦ τὸ φέρνει. Χαρά μου!

Δέκα καὶ δέκα. — Φίλε μου, φίλε μου, τὸ γράμμα σου μ' ἔκαμε τόσο καὶ τόσο νὰ κλάψω, πὸν δὲν πάσανε ἀκόμη τὰ δάκρια, πὸν μὲ πνίγουνε τὰ κλάματα, πὸν νιώθω πὸς εἶμαι ἀφανισμένη, σπασμένη, σὰ νὰ περπάτησα μίλια καὶ μίλια. Κωστή μου, Κωστή, ἄχ! τί κρύφιος, τί ἀπόβανος κι ἀλάλητος καημὸς ποιοιόρεμι μέσα σὲ κάθε λέξη καὶ σὲ κάθε λέξούλα πὸν μοῦ γράφεις! Βέβαια, μοῦ λὲς καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη μας κάτι οὐράνια, θεόφωτα πράματα καὶ μεγάλα. Μὰ τίποτα, τίποτα πιά, τίποτα, μήτε τὰ λόγια σου τὰ γλυκά, τὰ λόγια σου τὰ ἴδια, τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ σσηκώσῃ τὴ λαχτάρα καὶ τὸ θάρρος τὸ θαναερὸ πὸν μὲ καταπλακώνει. Μοῦ φαίνεται οὐ νὰ μοῦ καθότανε σὶὸ σιῆθος μου ἀπάνω κανένας θράχος πελώριος καὶ νὰ μοῦ εἶτανε ἀδύνατο νὰ πάρω τὴν ἀνάσα μου, ἄερα σὰ νὰ μὴν εἶχα. Κωστή μου, Θαρρῶ πὸς πνίγουμε. Ἀχ! ἔννοια σου, φῶς μου, καὶ νὰ μὴν εἶτανε τόσο πονεμένα κάτι λόγια πὸν μοῦ γράφεις, τόσο λυπητερά, θὰ εἴμουνε

ἔπως σου λέω, γιατί ποτέσ, ποτέ μου δὲ μοῦ εἶνuche νὰ εἶμαι πὸν χαροθλιμμένη, πὸν ἐλειεινὴ, πὸν ἀπελπισομένη.

Δὲν μπορῶ, δὲν μπορῶ, σου λέω, νὰ ζῶ ἔτοι. Πονῶ πάρα πολί. Πάρα πολί σ' ἀγαπῶ. Ἀχ! καημένη, καημένη μου φίλε, μήπως γελάστηκα, μήπως θάρρεψα πὸς ἔχω δύναμη ἀρκετὴ καὶ δὲν ἔχω, σὰ σου ἔταξα πὸς θὰ ζήσω; Καὶ σὺ ὁ ἴδιος, δὲν ἔπροεπε ἄραγεσ τώρα νὰ λυπηθῆς τὴ φτωχὴ μου τὴν ψυχὴ τὴν πονοδαρμένη, πὸν δὲν μπορεῖ σὶὴ γις ἐδωνά, τὴν ἡουχία τῆς νὰ βρῆ;

"Οχ! τί γλύκα, τί πελώρια ἡδονὴ καὶ τί ἀταίρια-χτη θὰ τὴν εἶχε γιὰ μένα ἡ αἰώνια εἰρήνη κ' ἡ αἰώνια ξεχασιά! Ἔτοι, ἀγάλια γάλια, σιγανόχαρα, μὲ βάρθια ἰέρωη νὰ μοῦ ἔφρεβε ἡ ψυχὴ, νάλιωνε κοιμισομένη μέσα σὶ ὄνειρο τὸ πανάγιο τῆς πρώτης μου, τῆς μοναδικῆς μου τῆς ἀγάπης, ἐνῶ μένα ἡ μέθη θὰ μὲ συνέπαιρνε καὶ θὰ τὸ ἐνωῖθα πὸς πεθαίνω γιὰ κείνονε πὸν ἀγαπῶ! Τὸ ξαίρεις πὸς σὰ σου τὰ λέω ἀφτά, μήτε τὸ θάξω μὲ τὸ γού μου νὰ σκοιωθῶ. Ἀρκετὰ ἔφταιξα ὡς τὰ τώρα καὶ μοῦ φτάνουνε οἱ ἄμαρτιες. Δὲ θὰ ἰδῶ τὸ κοῖμα. Σῶναι νὰ μ' ἀφῆ-σῃς νὰ πεθάνω, νὰ μοῦ δώσῃς τὴν ἄδεια, νὰ μὴ θέ-λῃς νὰ ζῶ, νὰ μὴν τὸ ἀπαίτῃς, καὶ μοῦ φτάνει μο-ναχὸς του ὁ θάνατος θάρθῃ, ἔμα δὲν τοῦ ἀντι-σπῶθῶ.

Συλλογίσου τὸ καλά, Κωστή μου, πὸς ὁ θάνατος εἶναι ἡ μόνη ἐφρυχία πὸν μπορεῖ μὲ κάποιον δίκιον νὰ τὴ γυρέβῃ, νὰ τὴν ποθῆ μάλιστα ἡ μάθρη μου ἡ τέχη. Νὰ τὸ ξετάσῃς καὶ νὰ τὸ καταλάβῃς πὸς ἄλλη ἐφρυχία καμιά γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει. Ὅχι, μήτε ἡ ἀγάπη σου, Κωστή, δὲ θὰ μπορέσῃ ποτέσ νὰ μοῦ δώ-σῃ μὴν ἀχιτιά χαρά. Τὸ ξαίρω καὶ τὸ νιώθω, ἀφῶ σου τὸ λέω. Δὲν ἔπροεπε νάγαπηθοῦμε. Δὲν ἔπροεπε. Καὶ τώρα δὲ γίνεται, νὰ δυοιυχῆσουνε ἄλλοι, γιὰ νὰ χαροῦμε μεῖς. — Κατόπι! Κατόπι, μοῦ γράφεις εὐὸ, Ἀχ! καημένη μου, τρελάθηκες καὶ τὸ πιστέβεις ὁ ἴδιος ἀφτό σου τὸ κ α τ ὀ π ι; Κάνεις λάθος, Κω-στή; ἀγκαλὰ κι ἀπὸ τὰ λόγια σου φαίνεται πὸς καὶ σένα σου λείπει τὸ θάρρος. Κατόπι! Ὅχι, τὸ κα-τόπι γιὰ μᾶς δὲν ὑπάρχει. Ἐγὼ σου τὸ λέω. Καὶ θὰ διῆς πὸς θάχω δίκιον.

Ἡ κατοπινὴ μας ἡ ζωὴ! Κατοπινὴ κ' ἡ κατάρ-ρα. Ὅσα λογαριάζεις, ἔλα σου τὰ σκέδια θγαίνουνε πὸν λωλὰ τὸ ἔνα καὶ ἄλλο, κι ἔλα τοὺς ἀνεχιτέλε-στα ἡ γιὰ τὸν τάδε λόγο ἡ καὶ γιὰ λόγους πολλοὺς. Τὸ κατοπινὸ γιὰ μᾶς εἶναι οἶον τὸ σημερὸν μας. Τί-ποτα ποτέσ δὲ θάλλῃξῃ. Πάντα ἡ ἀπελπισιὰ καὶ τὰ δάκρια πάντα. Κι ὄχι δηλαδὴ γιὰ μερικὲς μέρες, ὄ-χι γιὰ μερικὸν μῆνες, μὰ γιὰ χρόνια, Κωστή, ἀφῶ εἶμαι καὶ νέα.

Πῶς, μὰ πῶς θέλεις νὰ κάμω γιὰ νὰ βασιάξω, καὶ πῶς δὲ μὲ λυπάσαι λιγάκι, σὰ μ' ἀγαπᾷς; Ὅ-ταν τὰ στοχάζομαι τὰ κατοπινὰ μας, ἐγὼ ξαίρεις τί βλέπω; Μιὰ σιράτα ὀλόξερη, ἔρημη, ἀτέλειωτη, δὲ-πὸν θάναγκαστῶ νὰ βαδίζω, νὰ βαδίζω, πάντα — μὲ τὴ βροχὴ, μὲ τὸν ἥλιο, μὲ τὸν ἄνεμο. Κουρασμένη,

σακατεμένη, αίματωμένη, θά θέλω νά σταθῶ, νά καθίσω, νά ἠουχάσω τίποτα ! Δὲν ἔχει ἀνάπαυσι γιὰ μένα ἢ στράτα μας. Θά πρόπη πάντα νά πηγαίνω. . .

Σὲ τέτοιο δρόμο, σὲ τέτοια θέματα μὲ καταδικάζεις, ἐοὺ πὺν λὲς πὼς μ' ἀγαπᾷς καὶ δὲ μ' ἀφίσεις νά πεθάνω. "Αχ ! τὸ ξαίρω τί θά μοῦ πῆς. Μοῦ τὸ γράφεις κίβλας στὸ γράμμα σου, Κωστή μου. « Ἄφου εἶναι ἅπως τὸ λὲς, ἄφου δὲν μπορεῖς πιά, ἔλα, ἔλα κι ἂς πεθάνουμε, ἂς πεθάνουμε μαζί ! » Κι ὡστόσο τὸ ξαίρεις πὼς τέτοια ἐφτυχία γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει. Τὸ ξαίρεις, τὸ βλέπεις θεοφάνερα πὼς εἶναι ἀπαράλλαχτα σὰ νὰ μοῦ ἔλεγες : « Ὁχι, πρέπει νά σέρονεσαι, πάντα νά σέρονεσαι, ἀκόμη κι ἂν εἶσαι κοκκαλοσπασμένη, μισοπεθαμένη, νά σέρονεσαι στήν ἐρημὴ τῆς στράτα ! ». Τὸ ξαίρεις πὼς δὲν μπορῶ νά δεχθῶ τέτοιο χάρισμα, τὸ θάνατό σου νά δεχθῶ, ἄφου δὲν ἀνίκει μονάχα σὲ μένα ἢ ζωὴ σου. Τὸ ξαίρεις πὼς κ' εἶσαι πιά ἢ συνείδησή μου ἀρκετὰ μὲ ταράζει. Ἀρκετὸ κακὸ ἔκαμα στοὺς δικούς σου φέρνει μου. Μὰ τὸ ξαίρεις κίβλας πὼς προτιμῶ νά ζήσω παρὰ νὰ σ' ἀφίσω ἐσένα νά πεθάνῃς. "Αχ ! ἀπὸ ἀγάπη, ἐσεῖς οἱ ἄντρες δὲ νιώθετε. "Αν εἴμουνε στή θέση σου ἐγὼ καὶ σὺ στή δική μου, θά σοῦ ἔλεγα : — « Ἐλα, ἔλα στήν ἀγκαλιά μου, παθιασμένη μου ἐσὺ καὶ κατακαμένη, ἔλα νὰ σὲ ναουρίσω καὶ νὰ σ' ἀποκοιμίσω γιὰ πάντα, πῆγαίνε, ἠούχασε πιά, κακόμοιρη ψυχὴ, πὺν τόσο μ' ἀγάπησες. Ἐγὼ θά ζήσω, ἄφου τὸ θέλει καὶ τὸ χρέος μου. θά ζήσω καὶ πάντα θά σὲ κλαίω. »

Ἐοὺ, Κωστή μου, εἶσαι ἄντρας, ἔχεις πῶτερη ἐύναμη, ἔχεις πῶτερο θάρρος ἀπὸ μένα, κ' ἔπειτα, νὰ τὸ ποῦμε ἑσάστερα, ἢ ζωὴ σου ἄλλο πράμα εἶναι ἀπὸ τῆς δικῆς μου, δλίτεια διαφορετικῆ. Ἐοὺ ἔχεις τὴν ποιήσῃ σου, ἔχεις τὴν ἰδέα, τὸ σκοπὸ, ἔχεις τὸ σου ἐοὺ. Ἐοὺ ἔχεις τὴν ἀνθρωπότητα, πὺν τῆς ζωστῆς νὰ δουλέβῃς, Δουλειά μου, ἔργο μου, σκοπός μου, ἰδέα μου, ποιήσῃ μου, ἀνθρωπότητά μου, εἶσαι σὺ μονάχος.

Μὰ, Θέ μου, τί ἀργὰ πὺν εἶναι ! Κριτέβουνε τὰ μεσάνυχτα. Βλέπεις, καμημέρε μου, ἀναγκάστηκα συχνὰ συχνὰ καὶ μάλιστα κάμποιση ὥρα κάθε φορὰ, νὰ σταματήσω, γράφοντάς σου τὶς σελιδούλες μου ἀπὲς. Κάλλια θάκανα πῶ νωρίς νὰ πάω νὰ πλαγιάσω καὶ κάλλια νὰ μὴ σὲ λυπήσω μὲ τὴ λήθη μου. — "Αχ ! τί γλῆκα, τί ἀνασασμός θά μοῦ εἶτανε ἀπὸψε νὰ μπορούσα μιὰ σιμοῦλα μονάχα νὰ κλονηθῶ ἰδιόλογε τὸ μέτωπό μου στὰ χέρια σου τὰγαπημένα ! —

Τὸ λοιπὸν, ἄθριο καὶ πάλε, μονάκριβέ μου.

Παρασκευὴ πρωτῆ. — Φαίνεται πὼς ξαναρχίσανε οἱ ἀργόπριες μὲ τὰ σωσιὰ κ' εἶσαι δὲ θὰ τὶς ἀπολάβω πιά μῆτε τὶς φτωχὲς μου ἐκείνες τρεῖς τέσοσερες ὥρες ξεχασιά κ' ἠουχία. πὺν μοῦ ἔδινε ὁ ὕπνος. — "Ακουσε τώρα γιὰ τὴν ὥρα μας τὴν καθημερη, γιὰ τὰναμώματά μας, ἄχ ! τὰπόμαχα, ὅπου οἰμίγουνε οἱ καρδιές μας τὴν ἴδια στιγμή πέρα καὶ πέρα, Θέ μου, ἀπὸ τόσα μίλιμ διάστημα. Θαρρῶ πὼς ἢ ὥρα πὺν σοῦ ἔλεγα εἶναι καταλλήλοτερη ἀπὸ τὶς δικές σου, ἐπειδὴ τὴ μιὰ τὰπόγεμα εἶμαι πάντα σπῆτι, καὶ σὺ πάλε πάντα στὸ γραφεῖο σου τὸ πρωτὸ οἷς ἔπτεκα καὶ τριάντα πέντε. Οἱ ὥρες πὺν μοῦ γράφεις δὲ μοιάζει νὰ ταιριάζουνε καὶ νὰ μορῆ νὰ βασισοῦμε μῆτε σὺ μῆτε καὶ γὼ σὲ δάφεις. Μόνο, γιὰ τὴ μικρὴ μας τὴν καθημερη ὀννηχιά, γιὰ τὴ μακρι-

νή μας τὴν κουβέντα, φτάνουνε δέκα λεφτά, ἕνα τέταρτο. Μισὴ ὥρα πάει πολί. "Αχ ! γιὰ σένα, ἐννοεῖται, καὶ μονάχα γιὰ τὸ λόγο πὺν θά σὲ κἀνὴ νὰ χασομερήσῃς περισσότερο ἀπ' ὅ τι πρέπει.

Ἐγὼ, φῶς μου, τὸ ξαίρεις πὼς ἀπὸ τὸ πρωτὸ ὡς τὸ βράδι ἄλλο τίποτα δὲν κάνω παρὰ νὰ σοῦ γράψω, νὰ σὲ συλλογιόμμαι, καὶ νὰ μοῦ ἔλεγες νὰ καθίσω στήν καρεγλίτσα μου καὶ νὰ σοῦ δίνω τὴν ψυχὴ μου ἀλάκταιρη ἀπὸ τὸ πρωτὸ ὡς τὸ βράδι καὶ ἀπὸ τὸ βράδι ὡς τὸ πρωτὸ, γιὰ νὰ σ' ἀκούσω, ἀνάγκη δὲ θά εἶχα νάλλάξω τὴ ζωὴ μου. Μὰ ἐοὺ, δὲ θέλω νὰ χάμῃς μὲ τὸ παραπάνω τὸν καιρὸ σου, ματάκια μου. Θέλω νὰ δουλέβῃς, — εἶναι καὶ χρέος γιὰ σένα, —

Ἐννιὰ ἢ ὥρα, Κωστή μου, νὰ τῆς κίβλας ἢ ὥρα μας ἢ παινεμένη. Σήμερα θὰ τὴν περάσω γράφοντας, γιὰτι ἔχω σωρὸ πράματα νὰ σοῦ πῶ καὶ ἄλλως δὲν προφταίνω. Ἐπειτα θαρρῶ κίβλας πὼς σήμερα τὸ πρωτὸ, τέτοια ἄρα, θά κοιμᾷσαι, γιὰτι θά γέρισες ἀργὰ σπῆτι σου, στή Ζουέκκα μου, ἀπὸ τὴν θεγγέρα ὅπου πῆγες. — Πάντα νὰ μοῦ λὲς πὼς τὶς θεγγέρες ὅπου πηγαίνεις, γιὰ τὶς θραδεῖς πὺν περὶς ὤσω, γιὰ ὅσα εἶδες, ἄκουσες κτλ. Τὸ ξαίρεις πὼς μοῦ ἀρέσουνε ἀπὸ καὶ πὼς τὰ θέλω, ἄφου ἐοὺ μοῦ τὰ λὲς, ὡς καὶ τὶς παραμικρὲς τὶς οἰμίες σου μὲ τοὺς ἄλλους. "Αχ ! ἀγαπητέ μου, μῆθε μὲ περὶς ἔχῃς στὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ γραμματιοῦ σου. ὅπου μοῦ λὲς πὼς θέλεις τὸ ροῦ μου νὰ καλλιεργήσῃς, νὰ μοῦ δειχῃς ἀπατὸς σου τί βιβλία εἶναι καλὰ καὶ διαβάζω, σὲ τί πρέπει νὰ καταγίνονται. Ναι, ναι, ἀπὸ τὸ νὰ τὴν κἀμῃς, Κωστή μου, ἐοὺ νὰ μὲ κινερονῆς σ' ἔλα καὶ γιὰ ἔλα. Θά μοῦ εἶναι παραδείσος μεγαλῆτερος ἀπ' ὅλους τοὺς παραδείσους. Ἐγὼ ἀνάγκη νὰ μὲ παρακαλῆς καὶ νὰ μὲ σαρῶνῃς μάλιστα λιγάκι στὰ τέτοια, — νὰ μὴ μοῦ λὲς ὅμως, χρυσέ μου, πὼς εἶναι παρηγοριὰ τὰ βιβλία καὶ τὰ διαβάσματα, πὼς οἱ γυναικες πρέπει γιὰ κάθε ἀπαντεχοῦμενο νὰ σινηθίσουνε κάπως καὶ τὴν ἀνάγκωσι, νὰ μὴ μοῦ τὸ λὲς, ἄφου ἐοὺ δὲ μοῦ πῆς τί νὰ διαβάσω καὶ τί νὰ κάμω, δὲν ἔχει πιά μῆτε βιβλία γιὰ μένα, μῆτε διαβάσματα, μῆτε παρηγοριὰ. Δὲν ξαίρεις, φῶς μου, μὰ μοῦ φαίνεται πὼς ἀπὸ τὸν καιρὸ τὴρα πὺν μὲ κατατρώνε τέσες ἐννοειες καὶ μὲ σκοτώνουνε, μοῦ φαίνεται, ἢ πῶ σωσιὰ. ναι, τὴρω γιὰ θέβαιο, τὸ νιώθω πὼς τὰ μιλιά μου τὰ δύστηνα σὰ νὰ σκοτεινιάσανε, σὺν ταταγούλα ψιλή νὰ τὰποσέπασε. "Αχ ! βεβαιῶνω πὼς μέσα μου κατάβαθα τὸ νιώθω ἀπὸψε, Κωστή μου. Καὶ ξανατίνας, ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια. ὅταν ἀκόμη δὲ σὲ γνῶριζα, διαν ἄκουγα μονάχα γιὰ σένα, σὰ διάβασα τὰ πρώτα σου ἐκεῖνα τὰ βιβλία, τὰ ποιήματά σου ἐκεῖνα τὰ οὐρανόλαμπα, ὁ νοῦς μου σὰ νὰ γράδανει μὲ τρόπο θαυμάσιο, σὰ νὰ ἔάνοιγε ἕως καὶ τὸ λονλοῦδι ξανοίγει. Τῶντοδα καὶ ἀποροῦσα μοναχὴ μου. Ἀδύνατο νὰ σοῦ πῶ τὸ τί διάβασα, τὸ τί ἐπῆρα, τὸ πὼς σιολίστηκε ὁ νοῦς μου καὶ πὼσο καινοῦργοι λογισμοὶ ἕνας ἕνας μοῦ ξεσητούσανε στὸ κεφάλι, πὼς μοῦ φαίνονταν ὁ κόσμος σὰ μεγαλῆτερος, σὺν τὸν ἐπνυγισμένο πὺν σοῦ λέω. Κι ἔλα μου ἀπὸψε, μὴ θαρρῆς, ἐσένα τὰ χροισοῦσα.

Θυμοῦμαι μάλιστα πολὶ καλὰ, πὼς τῶρομα κίβλας μιανῆς μου φιληνάδας, — γιὰτι τότες ἔγραφα καὶ γράμματα — καὶ σιγγὰ τῆς μιλῆσα γιὰ σένα. "Ἐνωθῆκα τὴν ποιήσῃ σου, ἐνωθῆκα τοὺς σιγῶς σου, τὴν ψυχὴ σου πὺν θεόγλωκα, χαδεφτακά, μὲ κρυφωτῶνῆσανε καὶ μ' ἀποναρκῶντανε καὶ χινοῦντανε σὺν ἄερα γύρω

γύρω τριγύρω μου, κ' ήθελα να φανώ άξια καμιά μέρα να σε γνωρίσω, άξια να με κοιτάξης εσύ που περσίτερο απ' όλους τους άλλους σε θάμαζα και σε τιμούσα.

Μη νομίζεις πως τα λέω έτσι, πως τα παρακάνω, γιατί τέτοια είναι, άπλη και καθάρια, ή άλήθεια. Με είχες δλόφρηξη άλλαγμένη, μεταμορφωμένη, κι εγώ μεσα μου είχα, είτε νού, είτε πνεύμα, είτε καρδιά, που πρώτα είτανε στα σπλάγχνα μου σαν άποκοιμισμένη. Ξαφνικά σα να ξυπνούσανε, σα να νάνοιγανε τα φτερά τους, σα να παίρνανε δρόμο, και μου έρχόντανε σα θάμα, μόνο και μόνο γιατί ένωθα, όσο σε διάβαζα, πως μ' άγγιζε ο νούς σου, πως μ' άγγίζανε, σα να είτανε δάχτυλα, το πνεύμα σου κ' ή καρδιά σου. 'Ο ίδιος εσύ, αν μπορούσες να το καταλάβης, θ' άπορούσες με τη δύναμη που από τότες με κυβερνούσες. Χίλιες φορές θυμούμαι πως θέλησα να σου το πώ, τί μαγεφρικά, δίχως άκώμη να σε γνωρίζω, με κυριέβε ο λογισμός σου, και ποιές μου δεν τόλμησα.

Τώρα παθαίνω πια τάντιθετο, τίποτα δεν μπορώ να διαβάσω και το φτωχό το κεφάλι μου είναι άδειο, άδειο κι άδειασμένο. Μια δύναμη μου άπομεινε μονάχα, νάγαπώ και να πονώ. Μου χρειάζεται χωρίς άλλο λίγη ενέργεια και πρέπει να νάντιδράσω, γιατί το κάτω κάτω δε θα μ' αγαπήσ πια στο τέλος, άμα γίνει και πολλι κοιτη. Ναί, φίλε, καλά θα κάμης να με ξυπνήσης. Μπορεί να πετύχης εσύ εκεί, που εγώ άπότυχα και θα μου είναι γλυκό να σου τα χρωστώ εσένα όλα, ζωή μου εσύ και θάνατέ μου. Θέ μου, Θε μου, πρέπει να σ' αφήσω, γιατί αναγκάστηκε να διακόψω το γράμμα μου, να χιενιστώ και να συγγριστώ λιγάκι. Άργά είναι, άργά. Έχω χίλια δυο άκώμη να σου πώ. Άμέσως θάρχισω το άκόλουθό μου γράμμα. Να μου γράφης αν ή μητέρα σου είναι καλά, καλά δεν ξαίρω γιατί, φοβοῦμαι μήπως κι άρρώσθησε, από και που μου λές. Μπορεί και να τ' ανατίσθηκα, μα δε θέλω, δε θέλω να αρρωστήση, να είμαι γω ή αιτία ή να το θαρρώ πως είμαι. Άφου πρέπει ο ένας ή ο άλλος στον κόσμο να ποφείρη, κάλλια εμείς και κάλλια να μην παραπονεθούμε για τη μάθη μας τη μοίρα. Είτανε της τύχης μας κ' έτσι σώνει.

Άκουσε. Κωστή· δε θέλω, μα δε θέλω να της πής τίποτα. Δε θέλω, τίποτα να της πής απ' όσα σου λέω στο γράμμα μου, τάνουσε; Θέλω να μου δοκιστής άπάνω στη ζωή μου, πως δεν τήκαμες και πως δε θα το κάμης. Δεν μπορώ να σου γράφω, σου το βεβαιώνω, με την άκατάπαφτη φροντίδα, πως εγώ σου λέω δεν είναι για σένα μονάχα. Έχω ύποψια πως δε θάσταξης το λόγο σου, πως της λές το ένα ή το άλλο. Και μου είναι αδύνατο, αδύνατο, τάνους; να σου μιλω ξέθαρα και λέγτερε στα γράμματά μου, με τέτοιες ύποψιες στο νού μου. Σώνει μας πια που κ' έτσι άσκετους καθημούς είδε ή μάνα· περιττό να της δίνουμε κι άλλα θάσασα. Έπειτα, τί θέλεις να σου πώ; Δεν μπορώ. Δεν το θέλω.

Θέ μου, τί άργά που είναι. Πρέπει να τρέξω στην πόσια. Σ' άγαπώ και πονώ και θα ήθελα να πεθάνω....

M.»

ΔΕΚΑΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Σάββατο, ή ώρα έντεκα το πρωί.

Πολυαγαπημένε μου, άλήθεια δεν μπορώ να καταλάβω πως το κατώρθωσα, σήμερα το πρωί, με τον τρελό πόντο που με τραβούσε, να μην άνοιξω το κλειστό μου το γράμμα, έτοιμο για να φύγη. Λαχταρούσα να σου θάλω μέσα, κι άλλη μια φορά, όλα μου τα φιλιά, να σου το πώ άκώμη πως πεθαίνω για την άγάπη σου, για σένα, και να σου πώ άκώμη πως σε θέλω περισσότερο, πως περισσότερο σε φωνάζω, πως είσαι μακριά μου πάρα πολλι, πως διψώ για τα χείλια σου και τα χάρδια σου, πως έχω πείνα, τα φιλιά μου να σε δώσω και πως ή πείνα μου κ' ή δίψα μου, το νιώθω, στιγμή τη στιγμή, μου κατατιώνε τη ζωή μου. Άχ! άφου το θέλησες να σ' αγαπήσω έτσι, άφου μ' άναψες άλάκαιρή μου με τη φλόγα που πια δε σβήνει, μην παραπονιέσαι αν τύχη και πεθάνω.

Φαντάσου πως είχα να γράψω σήμερα ένα γραμματάκι σε μια μου φιληνάδα, για να της μινησω κάτι από μέρος της μάνας· αναγκάστηκε, τα πιστέβεις; να θάλω τα θεοδύνατά μου, για να πάω ίσια με την έκρη του γραμματιού. Έγινε πια τώρα κ' έφυγε, δόξα σοι, ω Θεός. Όλη, μα όλη την ώρα που τήγραφα, ήθελα να σου ξανάρθω, να τρέξω προς εσένα, ποι είσαι μόνο; και μόνος σου ή ζωή μου, εσένα που για σένα ζω. Μου κοσιίζει και δεν μπορώ να σ' άφχω, άκώμη κι όταν ή πέννη και ο άσχαίριετς, μου κοσιίζει να σου μιλήσω τον πλικο μου, πρέπει, βλέπεις, ή να σε συλλογιούμαι ή να σου γράφω. Μα θα πιάσω το σύστημα το δικό σου· προτού να σφαλοίξω το τελειωμένο το γράμμα, θάρχινω και τάνόλουθο. Έχω πάντα τόσα και τόσα να σου πώ, που ποτέ μου δεν προφταίνω και κάθε φορά βλέπω και δε σου μιλήσω για κάμποσα που έχουνε για μās τη σημασία τους.

Άκώμη, άξαφνα, δε σου είπα με τί όρημ άμέσως θέλησα να ριχτώ άπάνω στο στερόν Τ ρ α γ ο υ δ ι τοῦ Τ ρ ι α ν τ α φ υ λ ι ο ῦ, που μου έστειλες, πως το διάβασα μονορούφι από την αρχή στο τέλος, πως ανατριχίασα, πως έκλαιγα και πως φώναζα. Το δέφτερο το μέρος του έργου σου, άχ! Κωστή μου, είναι, βλέπεις, όραίο κι όσο παίρνει σαπαραζικό, σε βεβαιώνω. Ποίημα δεν είναι, δεν είναι ρομάντζο, είναι κείνο που είμαστε άπατοί μας, είναι ίδια ή άγάπη μας, είναι όλη μας ή απελπισμένη, κακοροζίκινη ζωή. Θέλεις, άχ! Θέλεις, λές μου πο, να φύγουμε και μείς καμιά μέρα μαζί, δε πάμε πονθενά, σε παράμερη καμιά άκρη, σ' έναν τόπο άγνωστο και πανόμορφο, κρυφά, που κανείς να μην το ξαίρη, εκεί να περάσουμε μαζί ένα μήνα, δυο μήνες, τρεις μήνες, θεότρελα ή άγάπη μας εκεί να μās μεθήση, ξεφρενιασμένοι πια που θα νιώθουμε πως είμαστε μόνοι στον κόσμο, εσύ και γω., πως κάθε στιγμή και δεφτερόλεφτο είμαι δική σου εγώ και ου δικός μου, πως είμαστε ο ένας στον άλλοτε δοσμένος, πως ποτές δυο πλάσματα δε ομίξανε το ένα με τάλλο, — κ' ύστερα να πεθάνουμε; Άχ! να πεθάνω να πεθάνω, ναί, στην άγκαλιά σου, λωλή και δική σου πια κορμι και ψυχή, δεμένη μαζί σου, τα χείλια μου με τα χείλια σου ραμμένα, τα μάτια μου στα μάτια σου μέσα! Θέλεις, άχ! θέλεις, μα θέλεις, Κωστή μου; μ' αγαπήσ άσκατά για τέτοιο και τόσο γράμμα;

Γιατί, γιατί νύθης, ἀφοῦ δὲν μποροῦσες νὰ μοῦ
δώσης οὔτε τὴν ἐπιτυχία τὴν τραγική νὰ πεθάνω, ἢ
μόνη ἐπιτυχία, ναί, σοῦ τόρξιζομαι, Κωσὴ μου, ἢ
μόνη μου λαχάρα ;

Σὰ μὲ παρακαλεῖς, γλυκεῖά μου ἀγάπη, νὰ σοῦ
δώσω θάρρος, νὰ σοῦ δώσω τὴν ἐλπίδα καὶ τὴ ζωὴ,
μὲ ρημάξεις καὶ κἀθουμαι καὶ κλαίω δυνατὰ, γιατί,
Κωσὴ μου, τὰ δένεατα μοῦ γυρέβεις, μὲ σφάζεις, ἢ
ψυχὴ μου γίνεται ἔλη αἷμα πὸν τίποτα, μὰ τίποτα,
τίποτα δὲν μπορῶ γιὰ σένα, πὸν σὲ τίποτα δὲν μπο-
ρῶ νὰ σοῦ χρησιμέψω. Καλέ μου εἰς, τὴν ἐλπίδα
καὶ τὸ θάρρος πὸν ἀπὸ μένα γυρέβεις, πού, μὰ πού
θέλεις νὰ τὰ θρῶ, ἐγὼ ἢ καμημένη σου, ἢ ὀλομόναχη
ἐγὼ ἢ κακόμοιρή σου ἢ παραιτημένη, πὸν κάθε μέρα
πὸ πολλὴ νιώθω πὸς πέφτω καὶ ξεγλιστρῶ καιρα-
κλόνητας ἀπὸ πάνω ἀπὸ κανένα θράχο, δίχως νὰ
διῶ πονθενὰ χοριάρι, δίχως νὰ διῶ κλαρὶ πὸν νὰ τὸ
πίσῃ τὸ χέρι μου καὶ νὰ βυσταγιῶ. Τοῦ κάκου, τοῦ
κάκου, Κωσὴ μου, ὑπερβολικὰ σὲ ἀγαπῶ, δὲν μπο-
ρῶ νὰ ζῶ χωρὶς σένα. Καὶ δὲ μοῦ ἀπομνήσκει κα-
μιὰ, μὰ καμιὰ ἐλπίδα, μιὰ καὶ μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ
σ' ἔχω δικό μου, ἔλο δικό μου. Ὁ καιρὸς ὁ ἴδιος,
ἀπὶς νὰ τὸ λιγοστέψῃ, πολύνει τὸ κακό μου καὶ τ'
ξερθερίζει, πὸν γίνεται πια παροξυσμός, καὶ τὸ βλέ-
πεις καὶ ἀπατός σου πὸς κάθε μέρα χειροτερέβει.

(Ἀκολουθεῖ)

ΣΤΡΟΦΕΣ

XI

Τραγουδισητὴ ἀνήμπορο καὶ πλάνο στρατοκόπο,
οἷά ξεμακρο τοῦ δρόμου
γι' ἀλαργινὸ καὶ ἀπόκομο, μὲ σέρνει, κάποιον τόπο,
πικρὸ τὸ ριζικό μου.

Κ' ἐγὼ, παλιοὶ συντρόφοι μου, δὲν κλαίω, πὸν οἷς ἀ-
καὶ πάω νὰ προσπεράσω. (φήνω)
Τρέμω, γιατί σὸ δρόμο μου δὲν ξαίρω τί θὰ γίνω,
καὶ ἂν ὄπου πάω θὰ φτάσω...

XII

Μακριὰ τὸ ροδοχάραμα μιανῆς Αὐγῆς σὴν πλάση,
καὶ ὁ νοῦς, πὸν τὸ θωρεῖ.
οἷαν τὸ πουλάκι, προσχαρὰ, κινάει νὰ τὸ προφτάσει,
πιστὰ νὰ τὸ χαρεῖ.

Ὅμως ὁ δρόμος ἄσωτος κα τ' Ἄπειρο ἀφανίζει,
Ἄνεγνωμέ μου νοῦ,
Τὸ λιγοστό, πὸν χαίρουμαι, λέω πὸν καλὰ μοῦ ἀξίζει,
τὸ φῶς τ' Ἀνγερινού.

XIII

Πλατιὰ χαρὰ τὴ χάρηκα καὶ τῆς δροσιῆς τὴ στάλα,
οἷα ῥόδα μιὰν Αὐγῆ,
Εἶταν ἢ ὄρα ποῦπιτε τῆς Ἄνοιξης τὸ γάλα
ἢ διψασμένη γῆ...

Λάβρα, φωτιά, σὰ μ' ἔκατγεν ἐρωτικό ἕνα πάθος,
— κ' ἐγὼ δὲν ξαίρω ποιό, —
Καὶ μὲς οἷων ῥόδων ἔσκωπα, σὰ μέλισσα, τὸ θάθος,
καὶ τὴ δροσιὰ νὰ πιῶ.

XIV

Τὶ τάχα καὶ ἂν ἀρνήθημεν ὁ κόμος γιὰ τοὺς δυὸ μας
μιὰ τὴν δὰ χαρὰ;
Γύρω ὁ πλατὸς ὀρίζοντας, Κι ἄς πάρει τ' ὄνειρό μας
πλατιὰ καὶ ἀπὸ φτερά.

Κι ἂ δὲ θὰ ποῦμε ἀξήσαμεν, μὰ φτάνει μιὰν ἡμέρα
— Πουλιὰ σὸν χειμαδιὸ
πὸν ἀναγυροῦν, — Νὰ φύρουμε. Τοῦ κόμου λέοντας
— Πεδαινουμε κ' οἱ δυὸ... (πέρα:

XV

Γιὰ μιὰ στιγμή παράτησα σὲ μιὰ γωνιὰ τὸ μῆχο,
θανάτου ἀναπνοή,
καὶ βγήκα καὶ σ' ἀγγάνεψα σὶν ἀνθισμένον ὄχο,
πλατεῖα, γλυκεῖα ζωή!

Καὶ μὲς σὸ ξαναγύρισμα τῆς πόλης, ὡς γυροῦσα,
γιὰ σὲ, τὰ μάτια πίσω,
ἔσαν ἀργάτη πῶγωνε τὴ γῆ, τόσο φτινοῦσα,
ποῦσιπα νὰ μὴ γυρίσω...

XVI

Κι ἂν τὴ χαρὰ δὲν ἔνωσα, καὶ ἂν μόνο μὲ τὴ θλίψη
πιστὰ, στενὰ ἔχω ζήσει,
μὰ πάλι, λέω, πὸς νάτανε ποτὲ νὰ μὴ μοῦ λείψει.
Τόσο ἢ χαρὰ ἔχει ἀργήσει,

πὸν καὶ ἂν ἐρθεῖ, τὴ σκιάζομαι, μὴν ἔθγει σὲ κακό μου
καὶ κλάψω πὸν πολλό.
Καὶ τὰ φτερά πὸν ζήτησα, θάρρος τὰ νιώθω τοῦ ὄμου.
σὰ γέρικο πουλί.

XVII

Ἐνὸς βοσκοῦ τὸ σούρισμα, Ροῦμελη, ἐντὸς μου κρύβω,
διαμάντι σὴν ψυχῆ,
καὶ διαν λυγῶ περίλυπα καὶ ἀπ' τὸν ἀγῶνα σκύβω
θαθεῖα τὰκούω ν' ἀχεῖ.

Σὰν κλάμα, σὰν παράπονο καὶ σὰν ὀργὴ ἀπὸ πέρα,
καὶ ἀπ' τὴν παρθένα πλάση,
Καὶ νὰ μοῦ λέει : — Μὴ δέρονσαι καὶ τῆς χαρᾶς σου
βασίλευσε σὰ δάση, (ἢ μέρα

XVIII

Ξαίρω τοὺς δρόμους, πὸν ἦσαν περνοῦν μόνον οἱ ἴ-
καὶ ἄλλη ζωὴ καμιὰ, (σκοι.
Κι ἀνάμεσὸ τους, ξεχωρὰ, κάποιον ὁ νοῦς μου θροῖσκει
κοντὰ σὴν ποταμιὰ,

Ξαίρω καὶ μιὰν ἀπόκρυφη σηλιά, πὸν σὰ μιὰ στέγη,
φωλιάζει τὰ πουλιὰ,
Πουλάκι δυὸς καὶ ἂν εἴσουνα, καρδιά μου, — ποῖς σοῦ
Τώρα δὲν εἶσαι πλιά, (φταίγει; —

XIX

Ἄθρα καὶ ἂν τραγουδήσω, μὰ ἢ ταπεινὴ μου ρίμα,
δὲν εἶτανε γι' ἄλλοῦ,
Μόνο γιὰ μέ. — Κι ὁ σίγος μου, καθὼς τὸ προῶ τὸ
σὴν ἄκρη τοῦ γιாலῦ. (κῆμα,

Τώρα καὶ ἂν τὸν ταξίδεψαν μακρότερα οἱ φίλοι,
μὰ ἐμένα τί μὲ νοιάζει;
Ὅποιου τοῦ ἀρέσει. Ἄ δὲ βασίω τῆς τέχνης τὸ κον-
νὰ μὴ μὲ λογαριάζει... (τίλι.

XX

Κι ἀπὸ τὰ νερολούλουδα, πὸν μάταιη, σὺλλογιέμαι,
ἢ ζήση, Λιγοσῆ.
Ἰοκίος περναίει καὶ χάνεται. Μὰ δὲ σὲ καταριέμαι,
φτωχὴ τραγουδισητῆ.

Πικρὰ, λές, μ' ἕνα θάνατο μὲ μύρωσε ἀπ' τὸ λίκνο,
ἢ μοῖρα μου, ὠργισμένη.
Νὰ τραγουδήσω, ἀφήστε με, σὰν τὸν ὀλόσκο κύννο,
τὴν ὄρα πὸν πεθαίνει.